

Bódi Stefánia¹

Gondolatok a Szent Korona-tan mint közjogi szuverenitásfogalom személyfelettségéről

„A Szent Korona-eszme nem törvény vagy egyszerű jogtétel, amit parlamenti döntéssel hatálytalanítani lehetne...”²

Zétényi Zsolt

Absztrakt

Ennek az írásnak a célja, hogy a magyar közjogi gondolkodásban mélyen gyökerező Szent Korona-eszmével³ kapcsolatosan elemezzem, és elemző gondolatokat ébresszen, összegezzem és ismereteket adjon át. A Korona, mint önállóan létező közjogi szuverenitásfogalom számtalan tézissel bír, mind közül most a hangsúlyt a Korona személyfelettségére szeretném helyezni, amely gondolat, megszemélyesítve e tárgyat önálló jelentéstartalommal ruházta fel a történelem folyamán. A Korona személyfelettségét három szálon szeretném kibontani ebben a cikkben: a Korona, mint a királytól elváló fogalom, a Korona, mint a nemzet egyesítője, és a Korona, mint az országrészeket összefogó szuverenitásfogalom elemzése kapcsán. Minden nemzetnek vannak közjogi sajátosságai és hagyományai melyek őrzik a nemzet sajátosságait és biztosítják a jogfolytonosságot, ilyen a Szent Korona-eszme is.

Kulcsszavak: Szent Korona-tan, magyar államfejlődés, szuverenitás, Eckhart Ferenc, Timon Ákos

Abstract

The purpose of this paper is to analyze and awaken analytical thoughts, summarize and convey knowledge about the idea of the Holy Crown, which is deeply rooted in Hungarian public law thinking. The Crown, as an independently existing public law concept of sovereignty, has countless theses, of which I would like to emphasize the suprapersonality of the Crown, the personification of which concept filled this object with an independent meaning over the course of the history. In this article, I would like to explicate the

¹ Habilitált egyetemi docens, Nemzeti Közszoigálati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, Alkotmányjogi és Összehasonlító Közjogi Tanszék, bodi.stefania@uni-nke.hu

² Zétényi Zsolt: A Szentkorona-eszme időszerúsége, <http://users.atw.hu/magtar/cikkek/szkorona/szkeszme.htm>

³ Lásd még a témában:

Bódi Stefánia: The Importance of the Doctrine of the Holy Crown in the Hungarian Public Law Thinking with Special Focus on Werbőczy's Tripartitum, POLGÁRI SZEMLE: GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI FOLYÓIRAT 12: 1-3 pp. 185-201, 17 p. (2016)

Bódi Stefánia: Different Concepts on the Doctrine of the Holy Crown in the Works of Ferenc Eckhart, Ákos Timon and Emma Bartoniek, JOGELMÉLETI SZEMLE 17: 2 pp. 18-32., 15 p. (2016)

Bódi Stefánia: A Szent Korona-eszme jelentősége a magyar közjogi gondolkodásban, különös tekintettel Werbőczy Tripartitumára, In: Csehi, Zoltán; Szabó, István; Schanda Balázs; Varga Zs. András (szerk.) A Hármaskönyv 500. évfordulóján: A boldogságos Szent Erzsébet özvegy ünnepén, Budapest, Magyarország: Pázmány Press (2015) 225 p. pp. 55-74., 20 p.

Bódi Stefánia: A Szent Korona-eszme különbségei Eckhart Ferenc, Timon Ákos és Bartoniek Emma felfogásában, POLGÁRI SZEMLE: GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI FOLYÓIRAT 11: 1-3 pp. 327-341. 15 p. (2015)

suprapersonality of the Crown in three threads: in connection with the analysis of the Crown as a concept separate from the king, the Crown as the unifier of the nation, and the Crown as a concept of sovereignty that unites the parts of the country. Every nation has its public law characteristics and traditions that preserve the nation's characteristics and ensure legal continuity, the Holy Crown ideology being one of these.

Keywords: Holy Crown doctrine, Hungarian state development, sovereignty, Ferenc Eckhart, Ákos Timon

I. Bevezetés

A Szent Korona-eszme a magyar közjogi gondolkodásban gyökerező és a történeti alkotmányhoz kötődő szuverenitásfogalom, mely a szuverenitástan belső és külső oldalát egyaránt lefedi. A Korona-eszme nem egyedülálló önmagában, de abban az elegyben, ahogy hazánkban kialakult, nem hasonlítható egyetlen más Korona eszméhez sem. Tamás András szerint legalább akkora mítosz, mint Bodin szuverenitás tana.⁴ Minden eleme közül talán a leginkább magával ragadó az a szellem, amelynek révén a Korona egy idő után önálló életet élt, és ezáltal a nép misztikus erővel ruházta fel. Erre mondta Timon Ákos, hogy megfelelt ez az eszme a magyar nép lelki alkatának. Talán igaza volt ebben. A Korona megszemélyesítése mindazonáltal nem egyedülálló jelenség, mutat rá Bartoniek Emma kutatásai során.⁵ A Szent Korona személyfelettségét az alábbi vonatkozásokban kívánom vizsgálni. 1. A Korona, mint a királytól elváló fogalom. 2. A Korona, mint a nemzet egyesítője 3. A Korona, mint az országrészeket összefogó szuverenitásfogalom.

II. A Korona mint a királytól elváló fogalom

Már az ókortól kezdve gondolkodnak filozófusok, államférfiak azon a kérdésen, hogy mi volna a legjobb kormányforma, hogyan lehetne elérni a jó kormányzást. Ezen gondolatok célja a személyes uralom és az önkény kiküszöbölése a hatalom gyakorlása során. A hatalom gyakorlásának kérdésével függ össze az általunk most vizsgált Szent Korona-eszme is. A Korona nem azonnal jelentette a hatalom forrását, hanem fokozatosan önállósodott és vált el a történelem folyamán a király személyétől. Kezdetben a királyi hatalmat testesítette meg, majd Werbőczy korában már a királyt és a nemeseket jelképezte.⁶ Werbőczy utal arra a Tripartitumban⁷ hogy a „nép” a maga akaratából ruházta fel a Koronát az uralkodás és a birtokadományozás jogával.⁸ 1635-ben a hatalom már a királyt és az Országgyűlést

⁴ Tamás András: Közjogi mítoszok-Szuverenitás és alkotmány, In: (szerk.) Hajas Barnabás, Schanda Balázs, *Formatorii iuris publici. Studia in honorem Geisae Kilenyi septuagenarii: Ünnepi kötet Kilenyi Géza professor hetvenedik születésnapjára*, Budapest, PPKE, JÁK, Szent István Társulat, 2006. 463-476. 475.o.

⁵ Bartoniek Emma: *A magyar királykoronázások története*, az Akadémiai kiadó reprint sorozata, a Magyar Történelmi Társulat kiadása, Budapest, 1987. 68.o.

⁶Tripartitum, 4. CZIM, 1.§ „A honnan az ily nemesek fiait joggal örökösöknek és szabadoknak nevezzük. Az ilyen nemeseket az imént említett javakban való részesülés és összekötetésnél fogva a szent korona tagjainak tartjuk, a kik senki más hatalmának alávetve nincsenek a törvényes megkoronázott fejedelmén kívül.” http://www.staff.u-szeged.hu/~capitul/analecta/trip_hung.htm

⁷„Tripartitum opus iuris consuetudinarii inclyti regni Hungariae”, magyarul: „Nemes Magyarország szokásjogának Hármaskönyve”.

⁸Tripartitum, Hármaskönyv (1514) NEMES MAGYARORSZÁG SZOKÁSJOGÁNAK HÁRMASKÖNYVE MELYET WERBŐCZY ISTVÁN A KIRÁLYI FELSÉG SZEMÉLYES JELENLÉTÉNEK HELYTARTÓJA, A LEGNAGYOBB GONDDAL KÉSZÍTETT ULÁSZLÓ ÚRNAK a fenséges fejedelemnek és úrnak, Isten kegyelméből Magyarország és Csehország királyának stb., a legkegyelmesebb úrnak, <http://www.staff.u->

együttesen illeti meg az 1635. évi XVIII. törvénycikk értelmében. Az Országgyűlés összehívását... „ekkoriban 1634 végéig halasztották...December 18-ikán fogadták a rendek II. Ferdinándot Sopronban. A felsőházban kisebbségben voltak a protestánsok, de az alsóházban nagy pártot alkottak. A városok követei a nagyszombatiak kivételével mindannyian, a megyei követek pedig nagy részt protestánsok voltak.”⁹

Ezek után a XV. század folyamán a városi polgárság is részévé vált, kollektíven szabad királyi városok alakjában, végül 1848-ban jogkiterjesztés folytán beemelték a jobbágyságot is. Ezzel vált teljessé a közjogi szimbólum, amely immár a nemzet egészét hivatott megtestesíteni. Eckhart Ferenc történész, Timon Ákos jogász és Bartoniek Emma történész-kutató között nincs egyetértés abban a kérdésben, hogy mikor történt meg ez a folyamat, a király és a Korona fogalma közti elválás. Timon Ákos teszi időben a legkorábbra,¹⁰ Bartoniek Emma a XIII-XIV. századra, Eckhart Ferenc pedig a legkésőbbre, a XV. századra. Tagadhatatlan kutatásaik során az a nézetkülönbség, amely eredményeikben is tükröződik, megjelenik, de talán nem is fontos ez utólag. Mindannyian maradandót hagytak maguk után és további gondolkodásra késztették az utókort a Korona eszméjéről. Magyarország királyának csak azt a személyt lehetett tekinteni, akit a Szent Koronával koronáztak meg, és aki arra esküt tett, magyar király továbbá csak római katolikus lehetett. A koronázás nélkül csonka volt a király hatalma, nem illette meg a törvényszentesítés joga és a kiváltságadományozás joga.¹¹ Ilyen oknál fogva említi a Tripartitum, hogy nem ismerhető el az ország királyának a lengyel Ulászló vagy ilyen okból nem ismerték el később II. Józsefet.¹² A koronázás aktusának egyedülálló jelentősége így alakult ki hazánkban. Az a tény, hogy a Szent Korona-eszme ilyen erővel bírt végig a történelem folyamán valószínűvé teszi azt a Timon féle megállapítást,¹³ amit Zlinszky János is megerősít, hogy erőteljesen közjogi jellegű volt a hazai jogfejlődés és nem a nyugati hűbéres-vonalat követte,¹⁴ hanem a szigorú alá-fölé rendeltségen alapuló rendi tagolódást. „A királyi hatalomnak ezen erkölcsi korlátozásából kifejlődik tehát az alkotmánybiztosítéki jelleg.”¹⁵ A Szent Korona-eszme sokáig nem tudott létezni a király nélkül, akkor sem, amikor már nem csupán a királyi hatalmat szimbolizálta, vagyis „király nélkül csonka volt a szent korona teste.”¹⁶ „De a király a Korona-eszme megléte óta sohasem birtokolta egymaga a hatalmat, ahogy a nemzet sem, a hatalom a Koronánál volt. A Korona önmagában volt.”¹⁷ A Korona-eszme nem jelenti azt sem, hogy folyamatosan királynak kell lenni az országban, hiszen túlélte a király nélküli állapotot.¹⁸ A Korona-eszme alkalmas volt arra is, hogy kifejezésre juttassa a királlyal való szembenállást.¹⁹

szeged.hu/~capitul/analecta/trip_hung.htm

⁹Angyal Dávid: (1898) Magyarország története II. Mátyástól III: Ferdinánd haláláig. A magyar nemzet története (6). Athenaeum, Budapest. II. FEJEZET. Országgyűlések. 1630–1642, <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarNemzetTortenete-a-magyar-nemzet-tortenete-9A23/szilagyi-sandor-a-magyar-nemzet-tortenete-21F2/magyarorszag-tortenete-ii-matyastol-iii-ferdinand-halalaig-irta-angyal-david-4BFD/harmadik-konyv-bethlen-halalától-i-lipot-tronralepteig-50E7/ii-fejezet-orszaggyulesek-16301642-5148/>

¹⁰ Timon Ákos: A Szent Korona elmélete, Bp., Magánkiadás, 2000. ISBN 963 640 700 2, 13.o.

¹¹ Ferdinandy Gejza: A trónváltás. Jogtudományi Közöny, 1916. 51.évf. 48. szám, KIADÓ-TULAJDONOS FRANKLIN-TÁRSULAT MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA, 1916. 414.o.

¹² 14.CZIM, 34.§

¹³ Timon Ákos: i.m. 10.o.

¹⁴Zlinszky János: Történeti alkotmányunk fejlődése, Magyar Szemle, Új Folyam, 2002. április, XI. évfolyam, 3-4. szám, https://magyarszemle.hu/data/Lapszamok/2005/2002/MagyarSzemle_2002_Resz2.pdf 32.36.o.43-44.o.

¹⁵Dr. báró Wlassics Gyula: A szent korona közjogi fogalma, Jogtudományi Közöny, 1916.53.szám, http://real-j.mtak.hu/2184/1/JogtudomanyiKozlony_1916.pdf, 478.o.

¹⁶ Wlassics Gyula: i.m. 479.o.

¹⁷ Tóth Zoltán József: Megmaradásunk alkotmánya, Budapest, Hun-idea, 2007. lásd az eszme-futtatást és az idézetet 265. o.

¹⁸ Tóth Zoltán József: Megmaradásunk alkotmánya, Budapest, Hun-idea, 2007. 134. o.

¹⁹ Bartoniek Emma: A magyar királykoronázások története, Budapest, az Akadémiai Kiadó Reprint sorozata, 1987. 72-73.o.

Sokan ma is úgy vélik, hogy a Szent Korona-tan csak monarchikus állam- és kormányformánál tudna funkcionálni, minél fogva az Alaptörvényben való emlegetése túlhaladott, illetve logikai törést szenved.²⁰ „De a korona már 1381-ben elválnak a király személyétől, amikor is nemzetközi szerződések jogalanyává válik. A velencei köztársaság ekkor ugyanis már nem a királlyal, hanem a Koronával köti a szerződést.”²¹ Igaza van Halász Imrének abban, hogy a Szent Korona-tanát az a félelem tartotta fent a magyarság tudatában,²² amely évtizedeken át kísértette, nevezetesen hogy olyan személyeket kell elfogadnia királyaként, akik más nemzet szülöttei és rákényszerítik majd akaratukat az országra. Ugyanaz a félelem, az idegenbe olvadástól való érzés, amely fenntartotta az eszmét az országrészek elvesztése vonatkozásában. Ez az ősi félelem, hogy a magyarság elveszti önnön lényegét, identitástudatát, nyelvét, önállóságát, függetlenségét. Nemzeti létünk állandó fenyegetettségéről sokat gondolkodott Bibó István is,²³ amikor azt mondja, hogy mindent a nemzeti lét szolgálatába kellett nálunk állítani: a spoteseményeket, a kultúrát, ezért jellemzi az állandó átpolitizáltság is a régiót.

III. A Korona mint a nemzet egyesítője

Az előző gondolatmenetből ered az a további konklúzió, hogy a Korona egyben államfogalom, mely összefogja a nemzet tagjait. Ezért valójában tévesek azok az elképzelések és félelmek, melyek napjainkra valamiféle monarchikus szemléletet látnak bele a Korona-tanba, hiszen az már régen nem a királyi hatalom megtestesítője. A magyar államisággal már akkor összekapcsolódik, amikor még csupán a királyi hatalmat szimbolizálta, hiszen Szent István a kereszténység felvételével és az a keresztény állam megeremtésével kapcsolatban kapta a Koronát. Ekkoriban a király testesítette meg az államot, ennyiben tehát igaz a megállapítás, hogy a kezdetektől az állam kifejezője. Hiányzik ugyanakkor még ekkoriban az a felhatalmazás, mely a Korona-eszme demokratikus irányvonalát kölcsönzi, nevezetesen hogy a hatalom a néptől ered és arra is kell, hogy visszavezethető legyen. Ez a fejlődés, Timon Ákos szerint csak Zsigmond²⁴ korában tekinthető befejezettnek, de már korábban érezhető forrásokból, hogy a király felett állt valamiféle „magasabbrendű eszmei egész.” Az állami főhatalom (jurisdictio Sacrae Regni Coronae) a Koronától ered, a felségjogok a Korona jogai (jura Sacrae Regni Coronae). Ezt a gondolatot hívjuk latinul totum corpus Regni Coronae-nak, vagyis a nemzet teljes testének, (a királyság Szent Koronájának egész teste szó szerinti fordításban) más szóval államnak. Timon szerint ez a gondolat sem fejlődött ki más nemzetnél, mely szerint a korona a főhatalom birtokosa, de Bartoniek Emma szerint Timon állításai túlzóak, ahogy Eckhart Ferenc szerint is azok. Azonban, amikor a nemzet akarata áll a koronázás mögött, már megvan a néptől eredő felhatalmazás, mely fokozatosan bontakozik ki a korona eszme kapcsán. Szuverenitáselmélet ez, mely nagyon hasonló Bodin tételéhez, azonban keresztény és nemzeti elemekkel megtűzdelve. Sajátossága továbbá a korona megszemélyesítése, mely nem szerepel Bodin tételében, elvont fogalmak hatalommal való felruházása. Némileg hasonlatosak e tekintetben a szerződés-elméletek, melyekben a nép és a

²⁰ Lásd pl. Sente Zoltán: A historizáló alkotmányozás problémái - a történeti alkotmány és a Szent Korona az új Alaptörvényben, KÖZJOGI SZEMLE 4: 3 pp. 1-13. 13 p. (2011)

²¹ Lásd Máthé Gábor: A Szent Korona-eszme-Parafrázis, In Mezey Barna (szerk): Eckhart Ferenc emlékkönyv. Budapest, 2004. Gondolat Kiadó, 281–295. 283.o.

²² Halász Imre: A Szent Korona tana, Nyugat, 1912. 8. szám, <https://epa.oszk.hu/00000/00022/00102/03286.htm>

²³ Bibó István: A NEMZETI MATERIALIZMUS, In: 4. Közép- és Kelet-Európa politikai kultúrájának deformálódása, {2-185.} A KELET-EURÓPAI KISÁLLAMOK NYOMORÚSÁGA, Válogatott tanulmányok, Második kötet, 1945–1949, <https://mek.oszk.hu/02000/02043/html/218.html#223>

²⁴ Halász Imre is egyetért abban, hogy a Szent Korona-tana Zsigmond korából eredeztethető. lásd A Szent Korona tana, Nyugat, 1912.8. szám, <https://epa.oszk.hu/00000/00022/00102/03286.htm>, és [Timon: i.m.13.o.](https://mek.oszk.hu/02000/02043/html/218.html#223)

király a hatalom átruházására szerződést kötnek, noha a valóságban ilyen „szerződés” sohasem volt (legfeljebb alkotmány). Mindez a hatalom legális gyakorlásának kifejeződése alkotmányjogi megfogalmazásban, mely azt tükrözi, hogy a nép igényli nem csupán a demokratikus felhatalmazást, de annak elvont, teoretikus igényű megfogalmazását is szerte a világon. Nagy Ernő szerint Werbőczy érdeme abban áll,²⁵ hogy rámutatott a Tripartitum megalkotásával, hogy alkotmányjogilag milyen fejlettségi szinten állt a magyar nemzet, amikor eljutott a korona révén a hatalom gyakorlásának közjogi szabályozásához, de maga a Korona eszme nem Werbőczy találmánya. „Az egészben mégis az egész felett áll” így lehetne kifejezni a korona megszemélyesítését a legpontosabban.²⁶ Werbőczy köznemesi származású révén elmosza a különbséget a nemesi rétegek között, pedig jelentős különbségek voltak mind jogaikban mind birtoknagyságukban. Ezért is szokás a Tripartitumot a nemesség bibliájaként emlegetni.²⁷ „A nemesi jogegyenlőség mellett a "közjót és hazánk békéjét és nyugalmit elősegítő" Tripartitum kodifikálta a nemesség érdekében a jobbágyság teljes jogfosztottságát is.”²⁸ A Tripartitumban az a csodálatos, hogy a magyar államiság szempontjából meghatározó alkotmányos jelentőségű Szent Korona-tant tartalmazza egy olyan korszakos mű, mely egyúttal véget vetett az ország jogi partikularizmusának és összetartotta a nemzetet korszakokon át.

A korona eszme születése kapcsán nincs egyetértés, Zlinszky János szerint a XIV. század születtje, vagyis korábbi időpontra teszi, mint Werbőczy megjelenése, de semmiképpen sem tekinti „ezeréves” a magyar államisággal egyidejűleg született fogalomnak.²⁹ Eckhart szerint a cseheknél sem történt meg korábban a király személyétől való elválás, mint a XIV. század,³⁰ de inkább a XV. században. A lengyeleknél viszont úgy vélte Nagy Lajos, hogy a magyarok utánzása érvényesül, amikor a koronát szentnek nevezik, de ez a korona valójában nem testesít meg egységes nemzetfogalmat, csak a magyar korona-eszme utánzását juttatják kifejezésre. Angliában is megjelenik a XIV-XV. században a Korona-eszme azon jelentése, hogy a koronának vannak tagjai.³¹ Az angoloknál a XII. századtól a koronának saját jogai vannak.³² Bertényi Iván mutat rá, hogy a cseheknél a koronaeszme nem kötődött egy konkrét koronához, ami nagy különbség a magyar korona-eszméhez képest.³³ A korona kereszténységgel való kapcsolata, vallási vonulata sem ismeretlen azonban a

²⁵Dr. Nagy Ernő: A trónöröklés jogi természete és a koronázás. Jogtudományi Közlöny, 1916. 53. szám, http://real-j.mtak.hu/2184/1/JogtudomanyiKozlony_1916.pdf, 481.o.

²⁶Illés József: A szent korona. Jogtudományi Közlöny, 1916. 53. szám, http://real-j.mtak.hu/2184/1/JogtudomanyiKozlony_1916.pdf, 482.o.

²⁷ Lásd ehhez LIKTOR ZOLTÁN ATTILA: „Új törvényt, Werbőczy” A Tripartitum a jogalkotás és jogalkalmazás tükrében. 500 éves a magyar nemesség „bibliája” – Gondolatok Werbőczy István szellemi hagyatékához, http://real.mtak.hu/103491/2/forum_doctorandorum_2017-143-161.pdf FORUM: PUBLICATIONES DOCTORANDORUM JURIDICORUM, 7. pp. 143-161. ISSN 2063-5540

²⁸Gerézy Rabán, Klaniczay Tibor, V. Kovács Sándor, Pirnát Antal, Stoll Béla, Varjas Béla: Werbőczy István, <https://mek.oszk.hu/02200/02228/html/01/160.html> In: A MAGYAR IRODALOM TÖRTÉNETE, 34. A TUDOMÁNYOS IRODALOM, Akadémiai Kiadó, Budapest 1964-1966, Hungarológiai Alapkönyvtár

²⁹ Zlinszky János: A Szent Korona-tan és a nemzeti szuverenitás (Alkotmányunk történeti gyökerei). In: Történelmi tradíciók és az új alkotmány, tanulmánykötet, Az Országgyűlés Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottsága és az Országgyűlés Alkotmány-előkészítő eseti bizottsága által 2010. december 10-én azonos címmel megrendezett tudományos konferencián elhangzott előadások alapján, Budapest, szerk. Téglási András, 2011. 56.o.

³⁰ Eckhart Ferenc: A cseh, a lengyel és a magyar koronaeszme. In: A Szent Korona-eszme története, Budapest, 1941. kiadja a Magyar Tudományos Akadémia, Franklin Társulat nyomdája, 142.o.

³¹ Eckhart Ferenc idézi e nézeteket: A cseh, a lengyel és a magyar koronaeszme. Lásd még A koronaeszme és az organikus szemlélet összeolvadása. Werbőczy szentkorona-tana. In: i.m. 155-156.o. 193.o.

³² Bertényi Iván: A szentkorona-eszme, In: A magyar korona története, 3. bővített kiadás, Kossuth kiadó, 1986. 149.o.

³³ Bertényi Iván: Uo. In: A magyar korona története, Népszerű történelem, 3. bővített kiadás, Kossuth kiadó, 1986. 152.o.

középkori gondolkodásban, hiszen a hatalom Istentől való, ezt a hatalomátruházást pedig szimbolikusan angyalokkal fejezték ki, mutat rá Rácz Lajos tanulmányában.³⁴ A Korona miszticizálása a tekintetben nyilvánul meg, hogy a Szent Korona jelenti ég és föld közötti kapcsolatot. Ez a felajánlás akkor jött létre, amikor Szűz Mária megjelent István királynak halála előtt és a király a Szűzanya oltalmába ajánlotta ekkor országát és koronáját. Ezért mondjuk, hogy Magyarország Mária országa, vagyis Regnum Marianum másképpen Sacra Pannonia a Szentek országa. Az a gondolat, hogy a hatalom gyakorlói a Szent Koronában egyesülnek, a korona tagjai vagy a korona közössége megfogalmazásban nyer kifejezést, míg a Koronához tartozó területeket a Korona testeként vagy részeiként emlegetjük. Ezek a Korona corpus képei. Bartoniek Emma utal rá, hogy mind az ókori, mind a középkori univerzalisztikus gondolkodásban jelen vannak ezek a képek.³⁵ Pál apostolnak a korinthusbeliekhez írt első levelében az áll: „...,mert a miképen a test egy és sok tagja van, az egy testnek tagjai pedig, noha sokan vannak, mind egy test, azonképen a Krisztus is.”³⁶ (corpus Christi mysticum) Aquinoi Szent Tamás is testnek tekinti az államot. Ez a felfogás módosult formában, de továbbél ugyan a mai teológiai gondolkodásban is, tetten érhető azokban a sorokban, amikor Avery Dulles teológus azt írja, hogy az egyház, mint lelki közösség értelmezhető, mely kifejezi az élet láthatatlan valóságát és szövetséget képez az emberek között, az egyház ugyanakkor a tanítványok közössége is.³⁷

A korona eszme jellegzetessége a hűség fogalma a Korona, a király és a tagok között, de megjelenik ez a gondolat a Korona és a hozzá tartozó területek vonatkozásában is.³⁸ A hűség erőteljes hangoztatása több kutató szerint is magyar sajátosság. A Korona eszme kapcsán megjegyzi Tóth Zoltán József, hogy nemcsak magyarok lehetnek a tagjai, tehát nem nemzeti impériumról van szó.³⁹ Máthé Gábor szerint az 1946. évi I. törvény lesz az, amely módosít a Korona statusán, mert köztársasági alapokra helyezi az államformát, azonban nem változtatott azon, hogy „a korona a magyar állam folytonosságának közjogtörténeti reprezentálója.”⁴⁰

IV. A Korona, mint az országrészeket összefogó szuverenitásfogalom

Nem lehet nem megemlíteni azt a gondolatot sem, hogy a Koronáé az ország területe ezért adott reményt sokáig annak a gondolatnak, hogy a Koronához visszatérnek majd elcsatolt tagjai. A Szent Korona volt minden birtokjog gyökere, (radix omnium possessionum) így a Koronára is háramlott vissza a vagyon, ha nem volt más örökös. Werbőczy megfogalmazása szerint: „1. § Mert azoknak összes fekvő jószágai, és birtokjogai a jelzett átruházás erejénél fogva, eredetileg Magyarország szent koronájától függenek és törvényes birtokosuk magvaszakadtával mindig ugyanerre is néznek és háramlanak.”⁴¹ A király ezek után szabadon rendelkezik ezen javakkal. Azok birtokai is az országra háruznak Werbőczy

³⁴ Rácz Lajos: Hatalmi szimbolika a késő középkori magyar királyságban, In: Ünnepi tanulmányok Rácz Attila 75. születésnapja tiszteletére. Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyv Kiadó Zrt., Budapest, szerk. Cserny Ákos, 2013. 424-425.o.

³⁵ Bartoniek Emma: i.m.77-80.o.

³⁶Pál apostolnak a korinthusbeliekhez írt első levele, In: Szent Biblia, 12.12. <https://mek.oszk.hu/00100/00161/00161.pdf> 1172.o.

³⁷ Cardinal Avery Dulles' Six Models of the Church, <https://uploads.weconnect.com>

³⁸ Eckhart Ferenc: A Szent Korona-eszme története, Budapest, 1941. kiadja a Magyar Tudományos Akadémia, 130.o. lásd még Magyar alkotmány és jogtörténet, Budapest, 1946. 117.o.

³⁹ Tóth Zoltán József. i.m. 123.o. A Regnum Marianum nem nemzeti imperializmus mondja.

⁴⁰ Máthé Gábor: i.m. 295.o.

⁴¹ Tripartitum, 10. CZIM

szerint, akik az ország alkotmányos rendje ellen orvul támadnak.⁴² A birtoktani vonulat is köthető tehát Werbőczyhez.⁴³ A Tripartitum szerint „... az oly fekvő jószágokra és birtokjogra nézve, melyek állítólag bármely czímen az ország szent koronájára háramlottak, leveleket és okiratokat sem kell soha felmutatni és előadni.”⁴⁴ Werbőczy már a Szent Korona részeként említi 1514-ben Dalmát-, Horvát- és Slavonországot és Erdélyt.⁴⁵ Szent László idején Horvátország, Könyves Kálmán idejében Dalmácia lett része az országnak, vagyis a Szent Koronának. Ezt követően a déli bánóságok csatlakoztak. Akik elfogadták a magyar király fennhatóságát automatikusan a Szent Korona részévé váltak, így a horvát bán vagy a dalmát püspök. A török idők után Erdély visszatért a Szent Koronához. Horvátország pedig saját magát a Szent Korona részének tekintette a középkor folyamán.⁴⁶

A Korona feudális birtoktani vonulata valójában már 1437-re kialakult, mert ekkoriban már úgy vélték, hogy a koronára háramlanak a birtokok vissza.⁴⁷ Említést érdemel, hogy Raguza saját magát a magyar Szent Korona részeként említi 1451-ben, vagyis nem csupán magyar jogtörténészek magyarázataként jelenik meg az eszme ezen jelentéstartalma.⁴⁸

Jelentéséhez tartozik továbbá, hogy a Szent Korona köteles védelmet nyújtani a hozzá tartozó országrészeknek állapítja meg Eckhart Ferenc, illetve hozzáteszi, hogy hordozta azt a gondolatot, hogy a Korona kifejezésre juttatta idegen országrészek-területek felett a magyar állam szuverenitását. Eckhart szerint Werbőczy találmánya a Korona eszme és az államtest összekapcsolása.⁴⁹ Erőteljesen van jelen a cseh korona eszmében is a korona, mint az állam területének legfőbb birtokosa szemlélet (*corona regni Bohemiae*) vagyis a területi integritás összefogója a cseh és a lengyel korona is.⁵⁰ A lengyeleknél ez a gondolat a XIV. században jelent meg, a csehéknél a XIV. században indul, de inkább a XV. századra kristályosodik ki.⁵¹ Az angoloknál is szimbolizálja a XIII. századra a birodalom területi felségjogát.⁵²

A Korona ezen jelentéstartalma kifejezésre jut több törvénycikkben is a történelem folyamán, így az 1649. évi 31. törvénycikkben, az 1655. évi 82. törvénycikkben és az 1741. évi 51. törvénycikkben.⁵³ Az 1631-es törvénycikk az ország szent koronájának épségben maradt joghatóságát hangoztatja, az 1655. törvénycikk városok, területek visszatérését várja a koronához, az 1741. törvénycikk pedig bizonyos területeknek az ország joghatóságába való visszacsatolásáról szól. A Korona-eszmének leginkább ez a vonulata az, amelyik nem alkalmazható napjainkban.

A Korona-eszme önmagában *egyebekben* nem antidemokratikus, - a kezdetektől eltekintve, amikor a királyi hatalmat szimbolizálta csupán, - *a népre visszavezethető hatalmat* fejezte ki a *korszellemnek megfelelően*. Napjainkra egy letisztult közjogi szuverenitásfogalom, mely a nemzet egészét szimbolizálja és kifejezésre juttatja a magyar állami lét jogfolytonosságát. Bár nem ezeréves, mégis a legtöbb ember tudatában ezt a képzetet kelti,

⁴² 13.CZIM, 5.§

⁴³ Lásd erről Bertényi Iván. i.m. 159-160.o.

⁴⁴ 39.CZIM, 3.§

⁴⁵ 1.CZIM, 1.§

⁴⁶ Zlinszky János: A Szentkorona-eszme és története. In Tóth Zoltán József (ed): A magyar Szent Korona és a Szentkorona-tan az ezredfordulón. Budapest: Szent István Társulat. 1999. 7-34.o. 13.o. ISBN 963 361 081 8

⁴⁷ Lásd erről Rácz Lajos: Hatalmi szimbolika a késő középkori magyar királyságban, In: Ünnepi tanulmányok Rácz Attila 75. születésnapja tiszteletére. Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó Zrt., Budapest, 2013. 422.o.

⁴⁸ Eckhart Ferenc idézi művében: A koronaeszme és az organikus szemlélet összeolvadása. Werbőczy szentkorona-tana. In: i.m. 195.o.

⁴⁹ Eckhart Ferenc: A koronaeszme és az organikus szemlélet összeolvadása. Werbőczy szentkorona-tana, In: A Szent Korona-eszme története, Budapest, 1941. kiadja a Magyar Tudományos Akadémia, 119. o. és 129.o. 196.o.

⁵⁰ Eckhart Ferenc: A cseh, a lengyel és a magyar koronaeszme. In: i.m. 143.156. o.

⁵¹ Eckhart Ferenc: i.m. 143.o.157.o.

⁵² Eckhart Ferenc: Magyar alkotmány és jogtörténet, Budapest, 1946. Politzer Zsigmond és fia Jogi Könyvkereskedés kiadása, 117.o.

⁵³ Eckhart. i.m. (1946) 255.o. és net.jogtar.hu- ezer év törvényei

mivel a korona képzete összekapcsolódik a kereszténység felvételével. Bár a korona eszme nemzetet egyesítő jelentéstartalmánál is megemlíthetnénk, itt is helyénvaló az a Zétényi Zsolt által vallott gondolat, miszerint a korona eszme nem kötődik államformához. „Rousseau is lényegtelennek tartotta a köztársaság és a monarchia közti megkülönböztetést, amennyiben a hatalom demokratikus legitimáción alapul vagyis megfelel a népfelség követelményének.”⁵⁴ Nem lettek továbbá a Koronáé azok a hódítások, amikor magyar király másik állam uralkodójává vált.⁵⁵

A reformkorban a Korona-tan látszólag gátolta a kapitalista fejlődést, mert minden földbirtok a Korona tulajdona volt.⁵⁶ Eckhart Ferenc is egyetért abban a reformkor több politikusához hasonlóan, hogy a Werbőczy-féle szemlélet az, amely a fejlődést meggátolja a későbbiekben és „hozzájárult a magyar jogélet mozdulatlanosságához”.⁵⁷ A Korona ezen jelentéstartalma az egységes nemzet felfogást is kifejezésre juttatta, lévén a régióban mindig gondot okozott a különböző nemzetek és nemzetiségek keveredése.

*Hangsúlyoznunk kell ugyanakkor a Korona ezen jelentéstartalmát illetően konklúzióként, hogy egyet kell értenünk Szente Zoltán azon megállapításával a Korona-eszme birtoktani vonulatát illetően, hogy „... a Szent Koronának a valaha a magyar királysághoz tartozott államterület főtulajdonjogára vonatkozó elidegeníthetetlen igénye sem fér össze a határok sérthetlenségének nemzetközi jogi elveivel és a magyar államiség jelenkori nemzetközi és alkotmányjogi alapjaival.”*⁵⁸

V. Záró gondolatok

A Szent Korona-eszme kapcsán a legnagyobb vita kétségkívül az Eckhart Ferenc (1885-1957) által kiváltott vita volt, melyben Eckhart nézetei szembekerültek az akkor már nem élő Timon Ákos (1850-1925) nézeteivel. Eckhart Ferenc jogtörténész, egyetemi tanár a tényekre és a forráskutatásokra alapította kutatásait, amikor a Korona-eszmét vizsgálta és megállapításaival szembekerült több kortárs politikussal, amikor 1931-ben cikket írt a Koronáról. Érezhető, hogy nézetei minden ponton szemben álltak Timon Ákoséval, közöttük az összeütközés szükségszerű és elkerülhetetlen volt. De mondhatjuk azt is, hogy Timon még korábbi korszak szülötte volt, a nemzeti romantikára hajlamos történeti jogi iskola képviselője. Az Eckhart Ferenc által kiváltott viták hozzájárultak ahhoz, hogy az ún. Eckhart-vita és a Koronáról való gondolkodás a rendszerváltás után is élénken folytatódjon a Korona-eszmét illetően, tudományos és ezoterikus körökben, parlamenti folyosókon. Timon úgy véli, hogy a Szent Korona közjogi fogalma korábban alakult ki nálunk, mint bármely nyugati népnél és közjogi irányú alkotmányfejlődésünk nagysága csak az angolokéval mérhető össze.⁵⁹

⁵⁴ Ezek a gondolatok ill. a Rousseau féle nézet az alábbi műben olvashatóak: Zétényi Zsolt: A Szentkorona-eszme időszerezése, <http://users.atw.hu/magtar/cikkek/szkorona/szkeszme.htm>

⁵⁵ Tóth Zoltán József: i.m.100.o.

⁵⁶ Lásd erről Bódi Stefánia: A Szent Korona-eszme jelentősége a magyar közjogi gondolkodásban, különös tekintettel Werbőczy Tripartitumára, In: Csehi, Zoltán; Szabó, István; Schanda, Balázs; Varga, Zs András (szerk.) A Hármaskönyv 500. évfordulóján: A boldogságos Szent Erzsébet özvegy ünnepén, Budapest, Magyarország: Pázmány Press (2015) 225 p. pp. 55-74., 20 p

⁵⁷ Eckhart: i.m. (1946) 192.o.

⁵⁸ Szente Zoltán: A 2011. évi Alaptörvény és a történeti alkotmány összekapcsolásának mítosza, Közjogi Szemle 2019/1. 1-8.o. https://orac.hu/pdf/KJSZ_201901_1-8_SzenteZoltan.pdf 7.o.

⁵⁹ Timon Ákos: A Szent Korona elmélete. A millenniumi kiadás alapjául szolgáló mű: Politikai Magyarország, díszkiadás, I. kötet: Magyarország története az Arany Bullától 1795-ig, Anonymus Történelmi Könyvkiadó Vállalat, Budapest, 1912. Budapest, Magánkiadás 2000. 8-38.o. 8-9.o.)

Eckhart Ferenc a pozitívista történetírás és módszertan tudományos képviselői közé tartozott, de említik nevét források a szellemtörténeti irányzat képviselőjeként is. A pozitívista kutatás a tényekre, adatgyűjtésre és forráskutatásra alapította módszertant képvisel, a szellemtörténeti irányzat lényege hogy nagy jelentőséget tulajdonít a „korok szerint változó különböző lelki erőknek a történelemformálás” tekintetében, vagyis az adott korszakban élt emberek, népek lelkivilágára és gondolkodására helyezi a hangsúlyt.⁶⁰ „A pozitívista kutatás és a szellemtörténet önmagában nem ellentétesek egymással” állapítja meg Tóth Zoltán József.⁶¹

A jogtörténeti iskola (Historische Rechtsschule) ezzel szemben a Savigny nevével fémjelzett Németországban eredeztethető irányzat, amely a jog fejlődésében az adott nép történetének nagy jelentőséget tulajdonít, eszerint a jogban megnyilvánul a népszellem. (Volkgeist) A tételes jog és a jogtörténet tanulmányozásának egyaránt szerepet szán.⁶² Timon jogtörténészként a történeti jogi iskolához tartozott, a magyar jogintézmények eredetiségét és korán megmutató kialakulását hangsúlyozza.

A korábban lezajlott vitáknak is köszönhetően a Szent Korona-eszme velünk ma is, a megváltozott történelmi keretek és a köztársasági államforma keretei között. Benne van az Alaptörvényben, ezáltal nemcsak történeti eszmeként van jelen, hanem élő valóságként. Megállapítottuk, hogy a történelem folyamán a Korona-tan túlélte a király nélküli állapotot is. Mai jelentéstartalmában leginkább az a vonulat élhet tovább, melyben a Korona, mint a nemzet megtestesítője, szimbóluma és kulturális-szellemi-lelki egyesítője szerepel. Szimbóluma immár annak a demokratikus felhatalmazásnak melyet a nép ad a választott képviselők számára, és kifejezésre juttatja, hogy a hatalomban mindenki egyesül. A hatalom gyakorlása nem legitim, ha ütközik a nép akaratával, a hatalom gyakorlása elsődlegesen a választott képviselők útján történik. Jelen van azonban a nép közvetlen akaratára is közvetlen demokratikus eszközök alakjában.

Kifejezi tehát a hatalom korlátozott mivoltát és demokratikus felhatalmazáson alapuló szükségességét. Utal a magyar nép alkotmányjogi múltjára és közjogi gondolkodásmódjának korán megmutató fejlettségére. Nem egyszerűen az államfogalom szinonimája, hanem azon láthatatlan felhatalmazás kifejezője, mely a hatalom demokratikus gyakorlásához elengedhetetlen, és amely korlátot állított mindig is a személyi hatalommal szemben azt az üzenetet hordozva, hogy a „hatalom” csak időlegesen van a gyakorlóinál, (egykor a királynál) de azt vissza is lehet venni. Mindenki csak kölcsönkapja a hatalmat időlegesen. Ahogy a király is leváltható volt egykor, úgy a népszuverenitást megtestesítő Országgyűlés is felosztható, a Kormány pedig megbuktatható demokráciákban. Mai jelentéstartalmában az alkotmányos jogfolytonosságot és a nemzet egységét juttatja tehát kifejezésre a Szent Korona-tan, ezen a ponton érezhető, hogy klasszikus szuverenitáselméletet testesít meg ez az eszme.

Felhasznált irodalom:

⁶⁰ Törő László Dávid: „Több szellemtörténetet a jogtörténetbe!?”: Eckhart Ferenc törekvései a jog- és alkotmánytörténet modernizálására (1931-1941). / "More spiritual history into legal history!" The efforts of Ferenc Eckhart at modernizing legal and constitutional history (1931–1941)" SZÁZADOK 150: 6 pp. 1407-1450., 44 p. (2016)

https://www.academia.edu/31490779/Tobb_szellemtortenetet_a_jogtortenetbe_Eckhart_Ferenc_torekvesei_a_jog_és_alkotmanyortenet_modernizalasara_1931_1941_More_spiritual_history_into_legal_history_The_efforts_of_Ferenc_Eckhart_at_modernizing_legal_and_constitutional_history_1931_1941 1408.o. 4-es lábjegyzet

⁶¹ Tóth Zoltán József: Szemelvények a Szent Korona-tan 20. századi történetéből. Az Eckhart-viták története. PhD-értekezés, Miskolc, 2005. 36-38. o. [A]http://midra.uni-miskolc.hu/JaDoX_Portlets/documents/document_5518_section_1168.pdf

⁶² lásd Moór Gyula: Jogfilozófia, Püski kiadó, Budapest, 1994. 129-130.o.

Angyal Dávid: *Magyarország története II. Mátyástól III. Ferdinánd haláláig. A magyar nemzet története*, vol. 6, Athenaeum, Budapest, 1898. II. FEJEZET Országgyűlések. 1630–1642, <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/MagyarNemzetTortenete-a-magyar-nemzet-tortenete-9A23/szilagy-i-sandor-a-magyar-nemzet-tortenete-21F2/magyarorszag-tortenete-ii-matyastol-iii-ferdinand-halalalig-irta-angyal-david-4BFD/harmadik-konyv-bethlen-halalalig-i-lipot-tronralepteig-50E7/ii-fejezet-oroszagyulesek-16301642-5148/>

Bartoniek Emma: *A magyar királykoronázások története*, Magyar Történelmi Társulat, az Akadémiai kiadó reprint sorozata, Budapest, 1987.

Bertényi Iván: ‘A szentkorona-eszme’, In: *A magyar korona története*, 3. bővített kiadás, Népszerű történelem, Kossuth Kiadó, Budapest, 1986.

Bibó István: ‘A NEMZETI MATERIALIZMUS’, In: 4. Közép- és Kelet Európa politikai kultúrájának deformálódása, {2-185.} *A KELET-EURÓPAI KISÁLLAMOK NYOMORÚSÁGA. Válogatott tanulmányok*, 2. kötet, 1945–1949, <https://mek.oszk.hu/02000/02043/html/218.html#223>

Bódi Stefánia: ‘A Szent Korona-eszme jelentősége a magyar közjogi gondolkodásban, különös tekintettel Werbőczy Tripartitumára’, In Csehi Zoltán, Szabó István, Schanda Balázs, Varga Zs. András (szerk.), *A Hármaskönyv 500. évfordulóján: A boldogságos Szent Erzsébet özvegy ünnepén*, Pázmány Press, Budapest, 2015, pp. 55-74.

Eckhart Ferenc: ‘A cseh, a lengyel és a magyar koronaeszme’, A koronaeszme és az organikus szemlélet összeolvadása, Werbőczy szentkorona-tana, In: *A Szentkorona-eszme története*, kiadja a Magyar Tudományos Akadémia, Franklin Társulat Nyomdája, Budapest, 1941.

Eckhart Ferenc: *Magyar alkotmány- és jogtörténet*, Budapest, 1946.

Ferdinandy Gejza: ‘A trónváltás’, *Jogtudományi Közlöny*, 51. ÉVFOLYAM, 48. szám, 1916. Kiadótulajdonos Franklin-Társulat Magyar Irodalmi Intézet és Könyvnyomda

Gerézdi Rabán, Klaniczay Tibor, V.Kovács Sándor, Pirnát Antal, Stoll Béla, Varjas, Béla: ‘Werbőczy István’, <https://mek.oszk.hu/02200/02228/html/01/160.html>, In: *A magyar irodalom története I.*, 34. *A tudományos irodalom*, Hungarológiai Alapkönyvtár, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1964-1966.

Halász Imre: ‘A Szent Korona tana’, *Nyugat*, 1912. 8. szám, 681-695., <https://epa.oszk.hu/00000/00022/00102/03286.htm>

Illés József: ‘A szent korona’, *Jogtudományi Közlöny*, 1916, 53. szám, http://real-j.mtak.hu/2184/1/JogtudomanyiKozlony_1916.pdf

Liktor Zoltán Attila: ‘„Ülj törvényt, Werbőczy” A Tripartitum a jogalkotás és jogalkalmazás tükrében. 500 éves a magyar nemesség „bibliája” – Gondolatok Werbőczy István szellemi hagyatékához’ *Forum: Publicationes Doctorandorum Juridicorum*, vol. 7, 2017, pp. 143-161. http://real.mtak.hu/103491/2/forum_doctorandorum_2017-143-161.pdf, ISSN 2063-5540

Máthé Gábor: 'A Szent Korona-eszme.- Parafrázis', In: B. Mezey (szerk.), *Eckhart Ferenc emlékkönyv*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2004.

Moór Gyula: *Jogfilozófia*, Püski Kiadó, Budapest, 1994.

Dr. Nagy Ernő: 'A trónöröklés jogi természete és a koronázás', *Jogtudományi Közöny*, 1916. 53. szám, http://real-j.mtak.hu/2184/1/JogtudomanyiKozlony_1916.pdf

Rácz Lajos: 'Hatalmi szimbolika a késő középkori magyar királyságban', In: Cserny Ákos (szerk.), *Ünnepi tanulmányok Rácz Attila 75. születésnapja tiszteletére*, Nemzeti Közszerolálati és Tankönyv Kiadó Zrt., Budapest, 2013.

Szente Zoltán: 'A 2011. évi Alaptörvény és a történeti alkotmány összekapcsolásának mítosza', *Közjogi Szemle*, vol. 12, no. 1, 2019. 1-8.

Tamás András: "Közjogi mítoszok- Szuverenitás és alkotmány", In: Hajas Barnabás, Schanda Balázs (szerk.), *Formatori iuris publici. Studia in honorem Geisae Kilenyi septuagenarii: Ünnepi kötet Kilenyi Géza professor hetvenedik születésnapjára*, PPKE, JÁK, Szent István Társulat, Budapest, 2006. 463-476.

Timon Ákos: *A Szent Korona elmélete*, Budapest, 2000. Magánkiadás, A Milleniumi kiadás alapjául szolgáló mű: *Politikai Magyarország*, vol. I: *Magyarország története az Arany Bullától 1795-ig*, Anonymus Történelmi Könyvkiadó Vállalat, Budapest, 1912. 8-38.

Tóth Zoltán József: *Megmaradásunk alkotmánya*, Hun-idea, Budapest, 2007.

Tóth Zoltán József: *Szemelvények a Szent Korona-tan 20. századi történetéből. Az Eckhart-viták története*, PhD értekezés, Miskolc, 2005.

Törő László Dávid: '„Több szellemtörténetet a jogtörténetbe!”: Eckhart Ferenc törekvései a jog- és alkotmánytörténet modernizálására (1931-1941)' "More spiritual history into legal history!" The efforts of Ferenc Eckhart at modernizing legal and constitutional history (1931–1941)" *Századok*, vol. 150, no. 6, 2016, pp. 1407-1450.

Wlassics Gyula: 'A szent korona közjogi fogalma', *Jogtudományi Közöny*, 1916. 53. szám, http://real-j.mtak.hu/2184/1/JogtudomanyiKozlony_1916.pdf

Zétényi Zsolt: 'A Szentkorona-eszme időszerűsége', <http://users.atw.hu/magtar/cikkek/szkorona/szkeszme.htm>

Zlinszky János: 'A Szentkorona-eszme és története' In Tóth Zoltán József (szerk.), *A magyar Szent Korona és a Szentkorona-tan az ezredfordulón*, Szent István Társulat, Budapest, 1999.

Zlinszky János: 'A Szent Korona-tan és a nemzeti szuverenitás (Alkotmányunk történeti gyökerei)', In: Téglási András (szerk.), *Történelmi tradíciók és az új alkotmány, tanulmánykötet, Az Országgyűlés Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottsága és az Országgyűlés Alkotmány-előkészítő eseti bizottsága által 2010. december 10-én azonos címmel megrendezett tudományos konferencián elhangzott előadások alapján*, Budapest, 2011.

Zlinszky János: 'Történeti alkotmányunk fejlődése I.', *Magyar Szemle, Új Folyam*, 2002. április, 11. évf. 3-4. szám, https://magyarszemle.hu/data/Lapszamok/2005/2002/MagyarSzemle_2002_Resz2.pdf

Cardinal Avery Dulles' Six Models of the Church, <https://uploads.weconnect.com>

net.jogtar.hu

Pál apostolnak a korinthusbeliekhez írt első levele, In: Szent Biblia, 12.12. <https://mek.oszk.hu/00100/00161/00161.pdf> 1172.o.

Tripartitum (1514) NEMES MAGYARORSZÁG SZOKÁSJOGÁNAK HÁRMASKÖNYVE MELYET WERBŐCZY ISTVÁN A KIRÁLYI FELSÉG SZEMÉLYES JELENLÉTÉNEK HELYTARTÓJA, A LEGNAGYOBB GONDDAL KÉSZÍTETT ULÁSZLÓ ÚRNAK a fenséges fejedelemnek és úrnak, Isten kegyelméből Magyarország és Csehország királyának stb., a legkegyelmesebb úrnak, http://www.staff.u-szeged.hu/~capitul/analecta/trip_hung.htm

1649. évi 31. törvénycikk

1655. évi 82. törvénycikk

1741. évi 51. törvénycikk